SÄLLSKAPET SAN MICHELES

VÄNNER

MEDLEMSBLAD 21 SEPTEMBER 2008

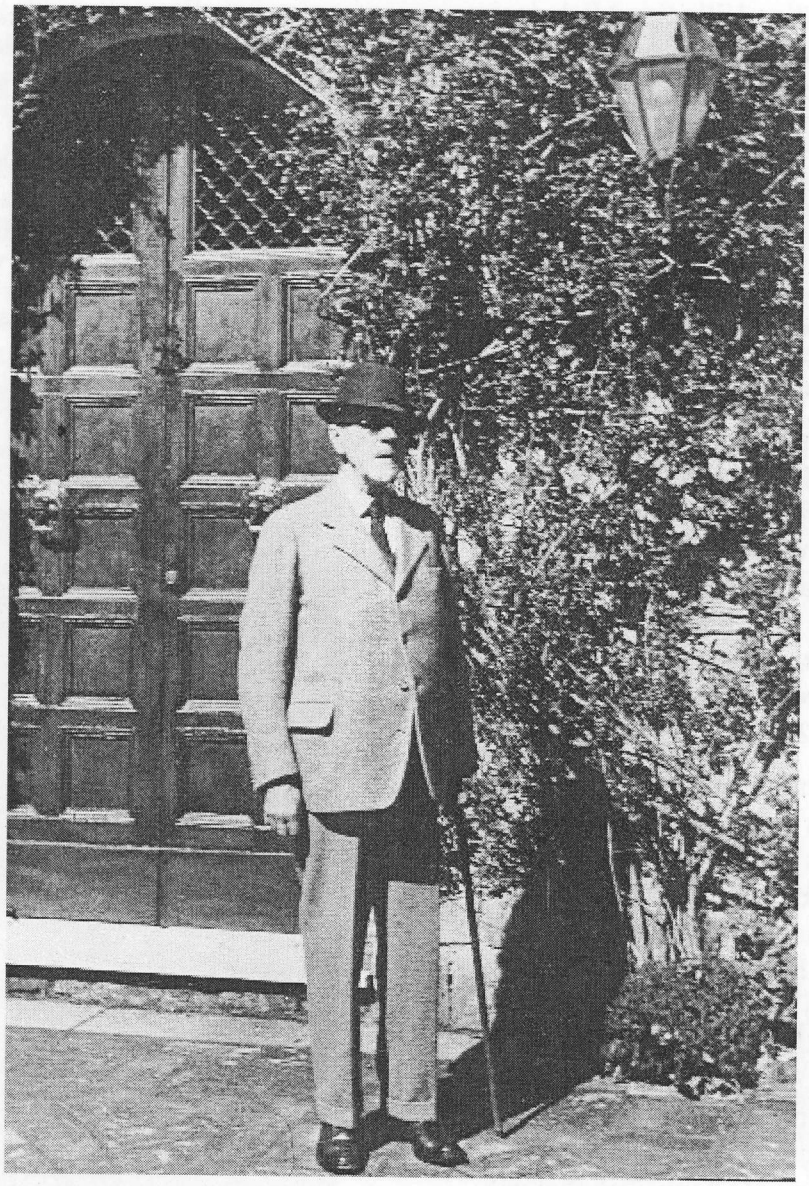

Axel Munthe utanför drottning Victorias hus
Villa Svezia i Rom kring 1930

I förra medlemsbladet

fanns det mycket att rapportera om: 2007 var ju ett händelserikt år, ett jubileumsår. Sedan dess har det varit lugnare... Vårens viktigaste händelse var som vanligt årsmötet i april, då vi valde in en ny styrelsemedlem, Tove Faye-Wevle, som tidigare arbetat inom museivärlden och lovat att ställa sina erfarenheter till Sällskapets förfogande. Vi hälsar henne hjärtligt välkommen!

Sällskapets huvuduppgift

Som jag flera gånger understrukit är Sällskapets huvuduppgift att hjälpa Villa San Michele, inte minst ekonomiskt. 2007 års donation på 50.000 kronor kan nog inte upprepas inom den närmaste framtiden; det tillåter inte vår ekonomi. Men mindre belopp kan vi bidra med.

Därför föreslog jag under årsmötet att vi skulle försöka se till att inspelningen med Munthes röst från 1937 görs tillgänglig för dem som besöker villan, t.ex. i Olivetum. Denna tanke vann årsmötets gillande, liksom förslaget att vi skulle höja medlemsavgiften. Det är nödvändigt om vi skall kunna fortsätta att stödja Villa San Micheles verksamhet. Från 2009 är den nya årsavgiften 200 kronor för enskild medlem och 350 kronor för par.

The Road to San Michele

Eftersom jag fått förfrågningar om den engelska utgåvan av *En osalig ande* kan jag berätta att den kom i London i maj, med titeln *Axel Munthe: The Road to San Michele*. Den går att köpa hos alla internetbokhandlare (också de svenska) samt på Villa San Michele och Hildasholm.

Bengt Jangfeldt

Vittorio Massimino

År 2006 blev Vittorio Massimino hedersmedlem av Sällskapet (se Medlemsblad nr 18). Så sent som i september i fjol uppvaktade Peter Cottino och jag honom på hans 95-årsdag. Han var då ännu vid god mental hälsa även om han såg och hörde illa. Men när jag ville besöka honom i juni i år fick jag veta att han var så sjuk att han inte längre kände igen någon. Han avled på midsommarafton, den 21 juni.

Familjen Massimino är oupplösligt förenad med Axel Munthes namn. Vittorios mor Rosina arbetade i Munthes hushåll från slutet av 1880-talet och själv växte han upp på Torre di Materita; under många år efter Munthes död ansvarade han och hans familj också för Villan. "Tanti ricordi, tanti ricordi...", brukade han sucka med ett leende. Vittorio hade ett enastående minne och hans berättelser ägde en sällsynt skärpa. Hans betydelse för min biografi över Munthe kan inte överdrivas och jag är honom djupt tacksam för hans vänlighet och generositet under åren.

Bengt Jangfeldt

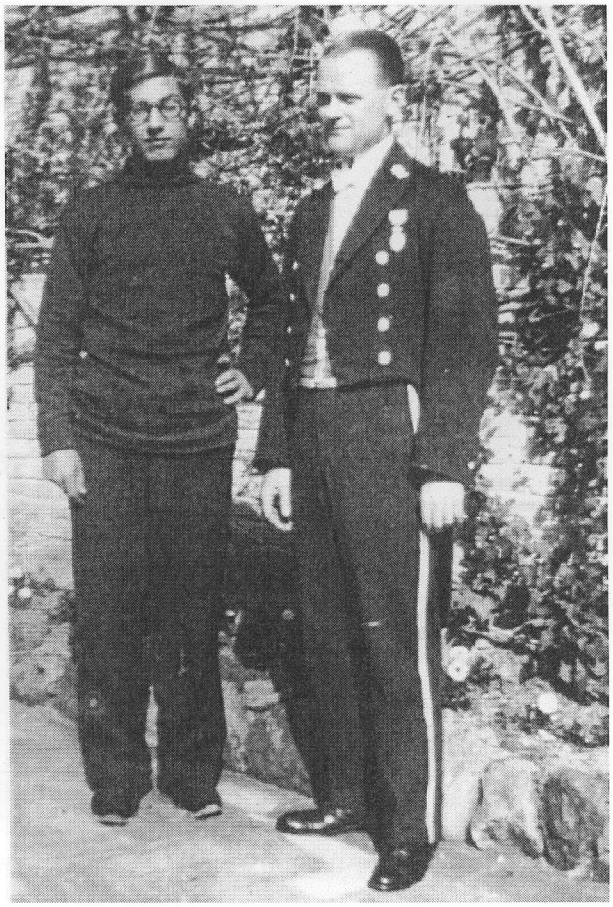

Vittorio Massimino och en hovlakej utanför Villa Svezia kring 1930

Maud Tarras-Wahlbergs minnen

Några inledande ord

När jag arbetade på min första bok om Munthe, *Drömmen om San Michele*, upptäckte jag i Villa San Micheles arkiv i Anacapri några maskinskrivna sidor med minnen av Munthe som jag fann särdeles intressanta: välformulerade, informationsrika, psykologiskt träffsäkra. Tyvärr var de osignerade. Det enda som framgick av texten var att kvinnan ifråga efter en tid i Rom gifte sig med en brittisk medborgare vid namn ffrench (med liten begynnelsebokstav). Det var åtminstone något; med ett sådant namn skulle hon väl inte vara så svår att spåra... Men det fanns mycket annat forskningsarbete att göra och jag sköt frågan på framtiden.

Något år senare ringde Björn Tarras-Wahlberg för att berätta att det stod en recension av *Drömmen om San Michele* i Finanstidningen ("Den läser väl inte Du..."). Vi började tala om Munthe, som han sade sig ha en indirekt relation till via sin mor, som träffat denne i Rom på 30-talet. Den berömda klockan klämtade till och jag berättade om manuskriptet i arkivet, om damen med det konstiga efternamnet och Björn sa: "Det är ju min mamma."

Dagen kunde inte ha börjat bättre – det var min födelsedag. Jag fick min signatur – Maud ffrench – och Björn fick reda på saker om sin mor som han inte haft en aning om.

Memoarerna skrevs på uppdrag av San Micheles förste intendent Josef Oliv för en bok om Axel Munthe som skulle ges ut till dennes 100-årsdag. *Boken om Axel Munthe, Capri och San Michele* utkom 1957 men utan Maud ffrenchs bidrag. "Bli ej förskräckt över den uppriktiga tonen beträffande ovanstående!", skrev hon till Oliv när hon skickade honom manuset. "Jag inser själv att det måste förefalla litet underligt. Säkert bidrar det inte mycket till boken om Munthe, men det hjälper i någon mån på bilden av honom. Det ovan återgivna inträffade ju i alla fall när något av det en gång så manliga i honom ännu fanns kvar. Jag hoppas bara det inte chockar Intendenten för mycket."

Hur chockad Oliv blev är obekant. Men en sak vet vi: memoarerna togs inte med i hyllningsskriften.

"Maud Tarras-Wahlberg (1904–1994) var blond och söt, kvick och humoristisk – och självständig", skriver hennes son i en presentation av modern. "Redan vid 26 års ålder skulle hon ärva en släkting. Hon var trött på stelheten hos många svenska män och ville nu se världen. Mitt i den djupaste ekonomiska krisen under hela 1900-talet med en omfattande arbetslöshet gick hon i början av 1931 upp till sin chef på försäkringsbolaget där hon arbetade och sade upp sig:

– Hur vågar fröken säga upp sig i dessa tider, undrade chefen.

– Jag har fått ett arv och vill se världen, svarade den unga flickan.

– Vart skall ni resa, frågade chefen.

– Jag vet inte, svarade Maud Tarras-Wahlberg.

– Kanske till Rom, sade chefen.

– Det var en bra idé, svarade Maud och for till Rom.

I juni 1931, kort efter det att hon tagit farväl av Axel Munthe på Capri, gifte sig Maud Tarras-Wahlberg med den engelsk-irländske aristokraten och katolske markisen Conrad o'Brian ffrench. Conrad ffrench tillhörde en av de sju äldsta familjerna i Storbritannien (äldre än Wilhelm Erövraren). Med honom bodde hon i Paris och i Kitzbühl i Österrike. Vad hon inte visste var att hennes man tillhörde M.I.5 och var spion för Storbritannien. Att de bosatte sig i Kitzbühl var ingen slump. Där kunde Conrad ffrench bekvämt spionera på den tyska statsledningen som under helgerna umgicks i Hotell Weisses Rössel nere i byn – inte långt från Hitlers favoritresidens Berghof i Berchtesgaden i sydöstra Bayern. Vad hon heller inte visste var att hennes elegante make var förebild för James Bond genom Conrads nära vänskap med journalisten och spionkollegan, sedermera författaren Ian Fleming."

Maud Tarras-Wahlbergs text är något av det bästa som skrivits om Axel Munthe vid denna tid, det begynnande 30-talet, strax efter världssuccén med *Boken om San Michele*. Den publiceras här för första gången.

Bengt Jangfeldt

Mina möten med Axel Munthe (Rom, Capri och London 1931)

Maud Tarras-Wahlberg

I april 1931 på en mottagning hos ministern, ambassadör Sjöborg i Rom träffade jag Munthe för första gången. Legationssekreterare Folke Arnander och jag träffades ofta. Arnander kände Munthe väl och berättade för mig att han talat med Munthe om mig samt att Munthe uttryckt en önskan att träffa mig. Detta egentligen därför att Arnander bett Munthe undersöka vad det var för fel på mig, då jag under två år saknat mina s.k. kvinnliga funktioner.

Arnander tog mig nu på mottagningen på legationen (kan man förstå hur Munthe kunde ha något nöje av att gå på densamma!) fram till Munthe, som strax spände en skarp forskande blick i mig tvärs genom sina mörka glasögon. På det högra ögat (efter vad jag kommer ihåg) kunde han se riktigt bra när han ville. Munthe stämde genast möte med mig dagen därpå i Villa Borghese, sade att där i salongen hade han inte tid att fråga ut mig så som han skulle vilja. Vände sig därefter åt annat håll.

Dagen därpå kom jag på utsatt tid till mötesplatsen. Munthe var där före mig och vandrade rastlöst fram och tillbaka med hatten nedtryckt i

pannan och händerna på ryggen, lätt framåtböjd. Han hade efter vad jag såg alltid samma hatt med brättet nedslaget framåt och uppslaget bakåt. Iförd en beigefärgad regnrock. Denna gång kände han mig ej tillräckligt för att taga mig under armen, men sade lugnt till mig att han inte såg så bra så det var jag som fick leda oss båda. Berättade att han kände min pappa från hovet. Sade: "Han var ju ej så dum för att vara vid hovet."

Vi gick hela tiden runt travcirkusen i Villa Borghese. Han sade att han varje förmiddag tog en promenad där. Efteråt följde jag honom till Villa Svezia, drottningens hus, där han bodde. Jag fick bara följa honom till huset. Där sade han till mig att han ville träffa mig mera då han ännu ej lyckats bilda sig en tillräcklig bild av mig för att kunna bedöma mig rätt. Sade till mig komma och besöka honom i Villa Svezia, bestämde tiden. Fast jag var ung, bara några och 20 (27 år), hade jag på känn att han kunde vara både lynnig och bortskämd. Jag var därför mycket försiktig med honom och svarade bara lugnt och artigt på allt han sade.

På dag och tid han bestämt infann jag mig därpå i Villa Svezia där en ung italienare öppnade och visade in mig till honom. Han satt och spelade men slutade när jag kom in. Tyvärr har jag glömt vad han spelade. I hans rum där han satt såg hemskt ut, slarvigt och ostädat. Pianot stod på tvären mitt i rummet på ett sätt som inget piano i världen brukar stå, en sko låg slängd i ett hörn, maken i ett annat, en strumpa låg ovanpå pianot, den andra strumpan någon annanstans i rummet. Rummet för övrigt fullt av noter och böcker. Det såg förfärligt ut. Detta bekom Munthe föga. Han gick upp och vände sin stol mot mig samt sade till mig sätta mig på den andra stolen i rummet. Så satte han sig mycket nära mig med sin rygg mot ljuset och satte mig istället med ljuset i ansiktet och klämde in mina båda knän mellan sina. Samt började känna och klämma på mig lite varstans, dock helt doktorsmässigt. Samt frågade ut mig i en kall och saklig ton:

– Vad har ni gjort med karlar?

– Ja, fnissade jag ungflicksaktigt – en hel del.

– Har ni gjort allt? undrade Munthe eller fanns det mer att göra?

– Jo då!, sa jag, inte har jag gjort riktigt allt, nog finns det litet mer att göra.

– Då är ni kall, fräste Munthe, för karlar vill alltid. Samt sade han till mig att jag var alldeles för mager och inte hade en ungs flickas normala former utan snarare en ung pojkes. Att jag skulle akta mig, så att jag inte blev onormal och road av mitt eget kön, för jag hade helt typen att kunna bliva sådan. Samt undrade han, om inte kvinnor gjorde mig sin kur. Jag försäkrade honom att något sådant hade jag visst inte varit med om. Då jag i själva verket var hjärtligt intresserad av unga män tyckte jag han vart gammal och löjlig att komma med sådana påståenden.

Jag aktade mig naturligtvis visligen för att visa något sådant och lyssnade tålmodigt och snällt till honom. Så sade han till mig att han trodde jag var blodbristig och mottaglig för sjukdomar och att Romklimatet ingalunda var det lämpligaste för mig. Att när maj månad inträdde med sin hetta och sin osundhet i Rom jag skulle akta mig så jag ej fick malaria eller något ännu värre. Att han själv om några dagar skulle fara till Capri och uppmanade mig bestämt att fara till Capri också och krya på mig. Han var villig att sträcka sig så långt att han skulle beställa rum åt mig och se till att jag blev väl mottagen och väl behandlad under min vistelse där. Men jag fick själv betala mitt rum, sade han: "Fröken får själv betala för sig."

Jag som tyckte det skulle vara ganska skojigt att få fara till Capri och träffa Munthe litet mera fogade mig i allt vad han sade, helt snällt och villigt. Munthe sade det föreföll honom egendomligt att en ung flicka kunde dryfta en sådan sak med en ung man som jag gjorde med Arnander.

Så bestämdes om min Caprivistelse och Munthe beställde faktiskt rum åt mig och jag anlände till Capri på dag vi utsett. På kajen mötte mig en pojke från Eden-Paradiso (det var ej så mycket turister på den tiden) och förde mig upp till hotellet på Anacapri. Typiskt att Munthe bestämt att jag skulle bo däruppe. Jag var den enda gästen på hotellet och valde mitt rum allra överst i ett liten torn på ett vitt tak högst upp i ett annex. Svalorna flög kring huvudet på mig. Det var underbart, men ensligt.

Dagen därpå när jag kom hem från strövtåg rusade hela hotellfamiljen mangrant mot mig och skrek excited:

– Il Dottore è stato qui, signorina. Har lämnat en biljett för Eder!

Under den tid jag bodde på Anacapri fick jag många små lappar från Munthe. Alltid likadana. Ett billigt papper hopvikt till en trekant, några få ord, kort och koncist, med stor spetsig stil som uppfyllde hela ena sidan av papperet. Det innebar

alltid inbjudan till lunch eller att han tänkte komma förbi under dagen och bad mig åtfölja honom på promenaden. Han bjöd mig ofta till lunch och alltid på samma ovänliga sätt:

– På onsdag har jag ingen annan som kommer på lunch så då kan du få komma. Får jag någon annan som jag är tvungen bjuda så skickar jag en lapp och säger till.

Det är klart man alltid snällt tackade ja till invitationen och så säkert som ett lås kom samma dag man skulle infinna sig någon ur hans italienska tjänarfamilj med en liten hopvikt lapp på vilken det med stora spetsiga svårtydda bokstäver stod: "Glöm ej lunchen idag!"

Varannan dag åt Munthe spenat och varannan dag ris (tyvärr är jag ej längre helt säker på om det var ris eller spagetti den andra dagen. Spenaten minns jag tydligt som ena lunchrätten, jag tror den andra var ris). Han förklarade sig vara helt nöjd med denna diet. "Efter fyllda 60 skall ingen människa äta kött", sade han. "Den är en idiot som vid fyllda 30 ej vet, hur man skall sköta sig", sade han även. "Då skall man ha hunnit lära sig sin egen hälsa och kropp", tyckte han.

Munthe bodde då i Torre di Materita. Påstod att han ej mera kunde uthärda allt det vita i San Michele, för ljust för hans ögon. Han visade mig kring i Torre di Materita. Tornet där han skrivit sin bok, då han ej kunde sova. Månen var hans svurna fiende, sade han. På terrassen på Torre di Materita gick han fram och åter hela nätterna när det var månsken. Vid fullmåne förbannade han månen, sade han och kunde bara vänta på månskifte. Månen var mycket viktig i vår tillvaro höll han på. Allting i Torre di Materita var mycket mörkare, matsalen otroligt liten, plats endast för två à fyra personer. Här hade han också många konstföremål, men sade sig ej längre få ut samma glädje ur dem som tidigare i livet. En gång bad han mig läsa ur en liten bok av honom själv som någon skickat honom. Jag behövde endast läsa första orden bad han mig upphöra och sade att han visste vad det var för bok. Den han skrivit från Neapel efter pesten. En annan gång bad han mig läsa ett engelskt brev. Jag som då ej talade så bra engelska ville först läsa igenom brevet. Då blev han helt enkelt ond och sade till mig att jag var lika långsam som hans sekretererska (han nämnde namnet på henne, har tyvärr glömt det).

Munthe hade en schäfer och en tax. Jag frågade vilken han tyckte mest om? "Absolut schäfern", sade han som den självklaraste sak. "Taxen är den bland hundarna som mest liknar människan", sade han – "lika egoistisk och snål".

Munthe berättade för mig om sin tjänstefamilj på Capri, hur han hittat dem utfattiga och tagit sig an dem och hjälpt dem på alla sätt. De dyrkade honom även hundlikt och gjorde allt åt honom. Vilket inte hindrade att de mycket väl kunde glömma bort något han bett dem om. Då muttrade han endast "grazie". De grät. Och han låtsades ej mera om det.

En gång i en dörrhörna fick Munthe tag i mitt huvud och började känna på mitt kranium. "Varför det?" undrade jag, "betyder en människas huvudform något?" – "Tror jag det!", sa Munthe.

En gång när han kallat mig till Torre di Materita kom jag två minuter för sent. Då var han nästan upprörd och ond. Sade att livet var för kort för att ödslas bort på onödig väntan. Sade att jag var föga punktlig som alla fruntimmer (vilket var orättvist av honom, då det endast hände en gång). Sade att han hade så kort tid att leva så han ej hann med att vänta på någon.

Maud Tarras-Wahlberg vid tiden för hennes bekantskap med Munthe. Fotot taget i Schweiz i september 1932.

En gång tog han mig med på en långpromenad ner i Capri. Först gick vi till hans skomakare som gjorde alla hans skor. Tunga hårda skor med sulor så tjocka att de stod upp där framme och lädret på foten knölade sig otympligt. Skorna såg hårda, gammalmodiga och obekväma ut. Men Munthe var nöjd. Påstod att denna skomakare gjorde alla hans skor och gjort så sedan Munthe först kom till Capri. Skomakaren var gammal också.

Efter skomakaren gick vi ut ur byn långt bort över kullarna. Jag minns ej längre vart. Munthe förklarade emellertid för mig på vägen, att vi skulle gå bort och hälsa på en professor som kommit långväga ifrån bara för att få hälsa på Munthe. Att han skrivit många långa och tråkiga brev och bett att få besöka honom. Att Munthe försökt att avvärja besöket i det längsta men nu ej kunde hindra det längre utan var tvungen att genomlida det.

Framme träffade vi en gammal vithårig man som på dålig engelska med stark tysk brytning hänförde sig i svador över, hur lycklig han var att äntligen få träffa Munthe, som han längtat efter att få träffa så länge. Jag som insatts i saken av Munthe på vägen, tyckte det var hemskt synd om den gamle professorn, men skämdes samtidigt över hans servilitet och Munthes så gott som ovänliga uppträdande mot honom. Jag stod som jag alltid brukade, när Munthe gick för att träffa någon bestämd person, vid sidan och väntade. Efter en stund sade Munthe bestämt:

– Goodbye, Professor, now I must go to my bank.

Professorn bad då att få följa Munthe till banken, vilket mottogs med ljum uppskattning. Så satte vi igång. Munthe gick numera alltid med sin arm i min, jag var så att säga hans ögon på vägen. Detta påstod han själv, dock högst osentimentalt. När vi gått alla tre en stund och den främmande herrn hela tiden hållit en lång och inställsam svada, kom vi till en stor äng där det inte fanns ett hus på flera hundra meter från oss åt något håll. Munthe, som bara svarat kort och buttert, stannade plötsligt och sade:

– Goodbye, Professor, here is my bank!

Denne stammade förskräckt adjö. När han gått frågade Munthe:

– Vilken nationalitet?

– Tysk, sa jag.

– Ja, kunde det vara något annat! sa Munthe.

Han älskade minsann inte tyskarna och stack aldrig under stolen därmed. Däremot dyrkade han engelsmännen. Sade att han aldrig låtit sina pojkar bli svenskar och förlora sitt engelska medborgarskap.

*

En gång då vi åt lunch tillsammans på Torre di Materita beklagade sig Munthe över att hans sekreterare var så dålig. Jag såg henne aldrig. Tror hon var i Rom. Efter vad jag kommer ihåg var hon en halvgammal förskrämd ogift italienska. Säkert var Munthe snäll emot henne samtidigt som han skrämde vettet ur henne. Jag sade jag gärna skulle vilja vara hans sekretererska. Jag hade arbetat två år på kontor i Sverige och skrev maskin som ett huj. ”Nej”, sa Munthe brutalt, ”du står för mycket med ena foten i livet. Jag behöver en könlös människa.”

En dag tog han mig med sig på te till San Michele. Övriga inbjudna var Folke Arnander, en herre som jag dessvärre glömt bort och en danska som varit dansk ministerfru (ambassadris) på Island. Arnander och jag, som var fruktansvärt bortskämda med många fantastiskt glänsande baler i Romsocieteten, bland Roms diplomater, Colonnas, Carpegnas, Giovanninis o.a. oräkneliga Romprincipe-familjer hade omåttligt roligt åt att danskan på förfrågan från Munthe om hennes ministerställning i Island varit mycket krävande svarade ”O ja”, hon hade haft en stor middag om året. Arnander och jag var naturligtvis unga och dumma, men Munthe förändrade icke en min.

Först visade Munthe oss hela San Michele som på den tiden var ganska förfallet i trädgården och ej alltför ordentligt inuti heller. Danskan frågade hela tiden: ”Var har doktorn hittat det?” etc. Till sist tappade Munthe tålamodet med henne och snäste åt henne att det var ett förskräckligt frågande. Då han märkte hur han skrämt henne klappade han henne tröstande på armen och sade: ”Det är i varje fall bättre än amerikanarna som frågar vad allting kostar.”

Vi drack te vid ett litet åttkantigt bord, jag tror det var i hans salong. Danskan bad mig som tillsagts av Munthe att servera teet (”Du som är yngst får servera teet!”) om två bitar socker. Munthe flög ut mot henne: ”I mitt te tas inget socker. Mitt te är alldeles för gott för att förstöras av socker.” Den stackars danskan drog åt sig fingrarna som redan sträckts efter sockret som om hon bränt sig. Då Munthe, Arnander och den tredje herrn därefter pratade med varandra ett slag passade danskan på och viskade till mig under det att hon trevade efter mig under bordet: ”Var snäll och ge

mig två bitar socker." Vilket jag listigt stack åt henne under bordet och Munthe såg ju så dåligt ändå. Jag minns att vi efteråt gick i trädgården och Munthe berättade om sitt stora huvud som han hittat i havet och sfinxen, hur han själv strävat uppför kullen med densamma. Alla sade respektfullt A och O och Munthe var mäkta nöjd.

Han var förfärlig om någon visade sig rädd för honom. Att han överhuvudtaget ville ha mig med så ofta tror jag säkert berodde på att jag faktiskt aldrig var rädd för honom, snarare tvärtom. Såg igenom hans naivitet och uppblåsthet samtidigt som jag ju även måst känna hans stora personlighet och beundrade honom på många sätt. Dock ej hans sätt med små och svaga, d.v.s. små och svaga i anden, speciellt om de var s.k. bättre mans barn. För mot de fattiga och små var han en ängel. Därtill var han samtidigt utan tvivel road av titlar och dylikt bjäfs. Han berättade för mig på Capri att drottningen velat ha "espadrillos" men att han inte låtit henne gå omkring med sådana. Han visade mig även drottningens villa på Capri. Lärde mig att öns södra sida på Anacapri var helt i stil med ett grekiskt landskap, torrt; att ödlorna var musikaliska. Vilket jag även själv fann ut genom att sitta alldeles stilla på en stenmur på Anacapri och vissla stilla melodier varvid ödlor i massor kom från alla håll och stannade blickstilla ikring mig så länge jag visslade. I och med att jag slutade pilade de åt alla håll och försvann. Detta berättade jag för Munthe. Han sa att de var som ormarna påverkbara av musik.

*

På hela den tiden jag kände Munthe såg jag honom le bara en enda gång. Det kommer senare. Annars var han alltid butter, allvarlig, möjligen vänlig ibland. Han hade redan då en röd stor näsa. Tyvärr kunde jag för mustascherna icke helt göra mig en föreställning om hur han såg ut eller sett ut. Antagligen hade hans stora makt över människor berott *mycket* på hans oemotståndlighet på kvinnor. Gamla doktor Keys fru, som varit synnerligen charmfull som ung och känt Munthe i unga år, berättade en gång för mig att han varit fantastiskt tjusig och farlig för kvinnor.

En gång sade han till mig att han nog såg betydligt bättre med ena ögat än folk anade. Det var ju faktiskt just vad jag anat när man sett ögat forskande riktat på sig. En annan gång sade han att om folk inte trodde på hans bok var det deras ensak. Han hade aldrig bett någon tro honom.

På påsken var jag på Capri. Gick i kyrkan och förfärades över att i det förklarade ögonblicket hela församlingen tog småfåglar ut från sina fickor och släppte ut i kyrkan. Dessa flög samtliga mot kyrkfönstren och dog. En stackars näktergal hittade jag medvetslös och bar den upp till Monte Tiberio och hade glädjen att se den flyga iväg. Detta berättade jag för Munthe. Han blev oerhört upprörd. Sade att han förbjudit folket att göra så med småfåglarna. Han var mer upprörd än jag någonsin sett honom. Det var naturligtvis tråkigt för honom att få höra hur litet det hjälpt att han kämpat mot denna dumma sed. Han sade om min näktergal: "Så har åtminstone en överlevat då."

För Arnander beklagade sig Munthe över att jag även var tillsammans med Capriborna. Kallade dem "patrask". Det vill säga de s.k. bildade människorna på Capri. Där fanns ju alltid en del turister, borgmästaren och hans fru m.fl. Tydligen var de inte i Munthes smak.

Hotellpersonalen på Eden-Paradiso hade en rördrom i bur. Den stackarn satt beständigt i "lurställning", som rördrommen gör bland sädesaxen då den tror sig beaktad. Med huvud och näbb uppsträckta. Antagligen var burens galler detsamma som fara bland ax för honom. Jag berättade för Munthe om rördrommen. Sade att jag funderade på att gå upp en mörk natt och släppa ut den i lönndom. "Ingen idé", sa Munthe, "dom fångar strax en ny och så blir två rördrommar olyckliga istället för en." Han menade väl, att det var svårt att klara sig efter fångenskapen.

En gång kom polske ambassadören, som hette Prezewski och var ungkarl, och uppsökte mig på Capri och undrade om jag ej tänkte återvända till Rom snart och om Munthes förhäxning av min person ej gått över snart. Men jag stannade kvar ända tills Munthe själv for tillbaka till Rom. Efter tre veckor. Flera gånger kom Arnander och holländare från legationen i Rom och hälsade på mig och ävenledes Munthe. Munthe var ej imponerad. Till slut beslöt jag mig för att på återvägen göra en avstickare över Sorrento, Amalfi, Ravello etc. plus Pompeji. Som ung under ögonen och blond var det ett känsligt företag allena. Många vore de italienare som alltför villigt erbjöd sig att eskortera mig. Jag rådgjorde med Munthe. Han sa:

– Vill du bli förförd och rånad ska du slå följe med någon italienare för då blir du det säkert. Vill du däremot ej bli förförd och rånad kan du säkert göra företaget ensam.

Så jag for ensam och klarade mig fint.

*

Munthe talade ofta om musik med mig som även tyckte om sådan och uppfostrats mycket med musik. "Vad anser Doktorn om italienarna (jag sade alltid "Doktorn" och han i och med att vi sågs ofta på Capri "du"), är de egentligen musikaliska?" frågade jag tvivlande. "Se på deras musik!" var hans svar. I och med detta visste jag, att han ansåg deras musik undermålig. För någon som var så musikalisk som han och därtill german måste ju den tyska musiken trots hans inställning till tyskarna i övrigt vara den främsta. Jag har en förnimmelse av att han sade att han sjöng Brahms och Schuberts sånger. Det tror jag absolut mig kunna påstå.

"Jag är en olycklig och ensam människa och har alltid varit så, men det är du för ung att förstå!, sade han en gång. Jag svarade att jag tvärtom mycket väl kunde förstå det. "Hur så?" – "Jo, alla stora män är ensamma", sa jag. Inget svar. Han teg och höll antagligen med mig.

När jag återkom till Rom såg jag inte mycket till honom. Antagligen hade han då fått så mycket av mig att han hade nog för en tid. Han hade väl fått klart för sig. Dessutom förlovade jag mig strax efter min återkomst med en engelsman. Detta upprörde Arnander så att han uppsökte Munthe och bad honom varna och stoppa mig. "Varför då?" sa Munthe. "Det är ju just det hon behöver." Till mig sade han emellertid att min förlovning berodde på Romklimatet, våren och att jag skulle ångra mig och önska det ogjort så fort jag kom utanför Roms murar.

I Rom använde mig Munthe några gånger på promenader och vid besök som han önskade göra i olika hus. Detta efter min återkomst till Rom men före min förlovning. Hans besök gällde då alltid högadliga familjer.

Sedan for jag hem till Sverige och gifte mig och flyttade till London. Min svärfar bodde underligt nog i London tillsammans med en engelsman, Hawksley, som var god vän med Munthe. Varför jag kom att träffa honom i London också. Vi åt alla

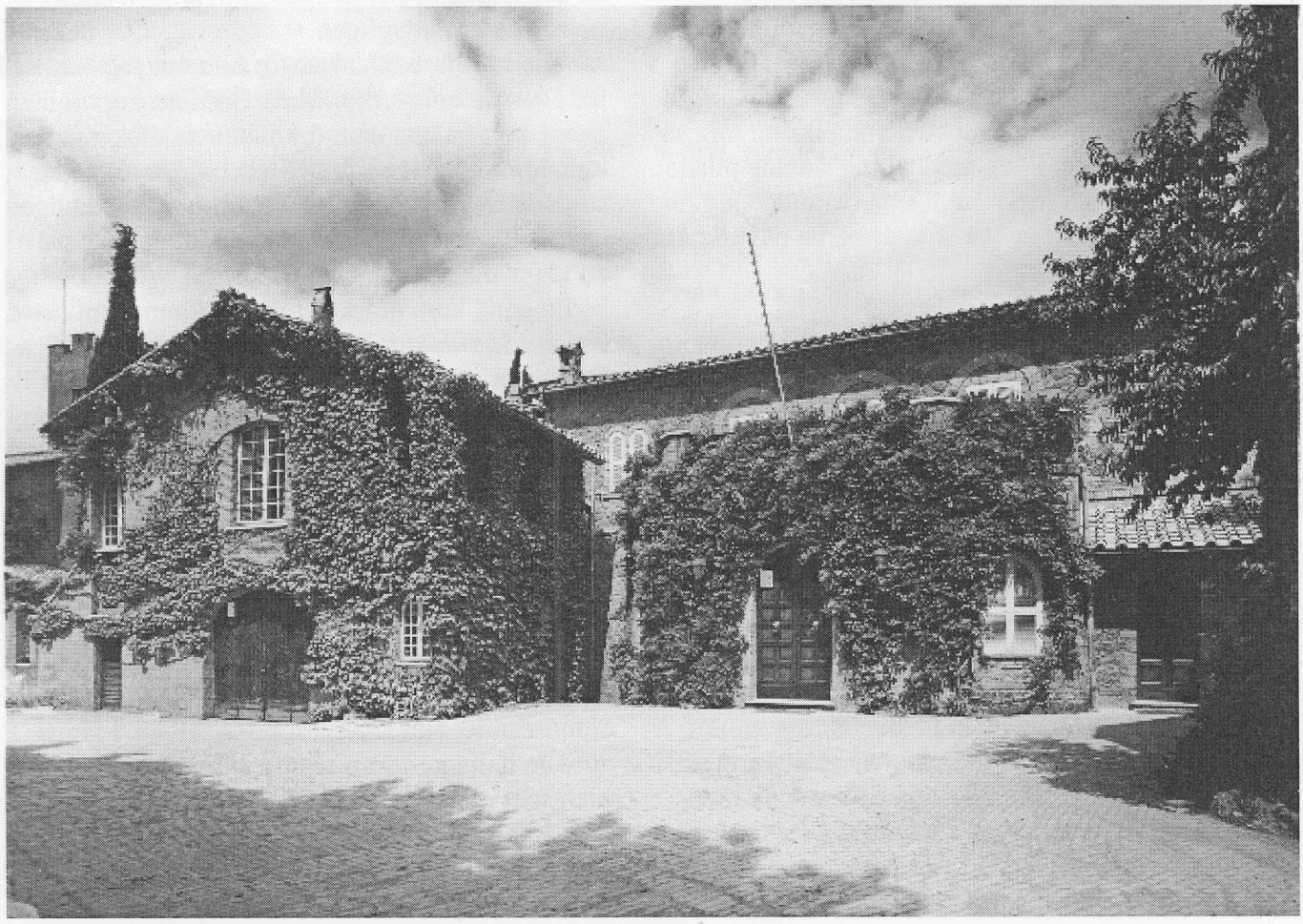

Villa Svezia kring 1930

lunch på något stort hotell i London, jag minns ej vilket. Munthe tillsade mig därvid att sitta bredvid honom och skära köttet åt honom. Som bland lunchgästerna fanns många som ej hört talas om Munthe satte denne omedelbart igång med att beklaga sig högljutt över hur betungande livet är när man blivit en "best-seller". Hur han aldrig fick vara i fred, hur dom ringde till honom från hela världen och bad att få kontrakt på hans bok i översättning på det och det språket etc. Jag skämdes som vanligt som en hund över hans beteende. Dock ej Munthe. Han bara klampade på. Efter lunchen satte han sig en gång hos mig och frågade hur jag trivdes med att vara gift. Då jag talade om för honom att jag fann det lätt och trivsamt och bara bra log han mot mig den enda gång jag sett honom le.

Innan dess hade Munthe emellertid mött mig och min man första gången på Piccadilly. Han hade då inte sett mig sedan Romtiden och ej efter mitt äktenskaps ingående. Han dök genast på mig och tog mig i armen och drog mig avsides, helt ignorerande min man, som fick stå bredvid och vänta. Han var ju förfärligt oartig, om han ville. Min man som var mycket noga med "manners" blev ursinnig, var halvirländare och mycket häftig. Munthe gjorde helt lugnt på svenska upp med mig, att jag skulle komma och hälsa på honom, där han bodde i London. Sedan hälsade han på min man som om ingenting hänt.

Jag tog en buss på den dag Munthe tillsagt mig besöka honom och for till hans adress i Kensington. Jag minns bara då att han bodde prydligt och snyggt. Tydligen någon som städade åt honom och skötte om honom. Vem minns jag ej. Munthe varnade mig för min mans dåliga humör. Sade att han träffat många ffrenchar (min man hette ffrench med två små "f"). Detta påpekade jag för Munthe. Han sade att de var irländare allihopa och som sådana därefter. Om jag inte tog mig till vara med min mans humör kunde jag få otrevligt sade han. Han påstod sig ha sett det genast på hans ögon. Munthe hade ju också retat upp honom kraftigt genom att nonchalera honom på gatan. Munthe och jag tog en buss tillbaka till Piccadilly. Han skulle till sin klubb, St. James´ Club, tror jag. Vi kröp upp på busstaket. Han var synnerligen spänstig och rörlig alltid. Däruppe minns jag att han sade att jag skulle aldrig tillbedja min man, aldrig trötta honom om försäkringar om min stora kärlek. "Fall inte på knä och tillbed honom!" Jag minns, att jag blev så förvånad över detta.

Därefter flyttade jag och min man till Paris och bodde i flera år och därefter till Österrike för en lång, lång tid. Och jag såg aldrig Munthe mera!

Svenska Rominstitutets Vänners program hösten 2008

Gamla murar, cypresser och mobiler – en by i Toscana

Torsdagen den 2 oktober kl. 18.00
Bokpresentation med författaren Karla Werner. Samarbete med Medelhavsmuseet och Carlssons bokförlag.
Plats: Medelhavsmuseets hörsal, Fredsgatan 2. Kostnad: 80 kr.

Kyrkor i Rom

Torsdagen den 23 oktober kl. 18.00
En översikt av Roms kyrkor med torrnålsgravyrer av Sixten Haage och författarna Erland Lagerlöf och Sophie Petzell. Samarbete med bokförlaget Atlantis.
Plats: Medelhavsmuseets hörsal, Fredsgatan 2. Kostnad: 80 kr.

Förfriskningar serveras efter föredragen!

Konstens Venedig

Onsdagen den 26 november kl 18.00 – obs tiden!
En temakväll ägnad venetiansk konst och arkitektur under tusen år.
Mosaiker i San Marco och andra kyrkor – Jesper Blid. Arsenalen: arkitektur och historia – Anna Bortolozzi (på engelska). Det venetianska måleriet från renässansen till Canaletto – Martin Olin.
Plats: Medelhavsmuseets hörsal, Fredsgatan 2. Kostnad: 150 kr. Förhandsbokning:
08–519 553 80. Föreläsningen sker i samarbete med föreningen *Pro Venezia*.
I pausen serveras ett glas vin.

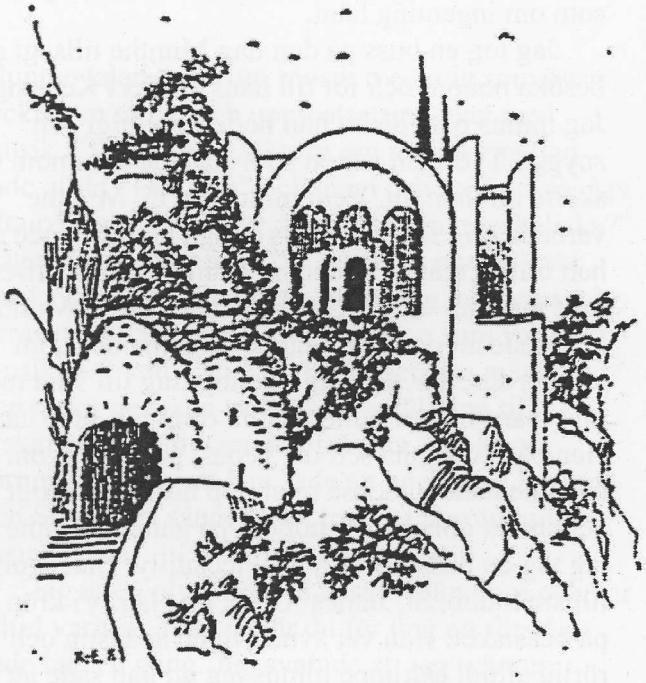

Bästa San Micheles Vänner,

jag önskar uppdatera er kring mina i förra numret uttalade farhågor gällande sop- och avfallssituationens möjliga konsekvenser för denna olyckligt drabbade Neapel-region. Drabbad är den ju, oavsett vem som bär ansvar och skuld. I likhet med den mänskliga individens natur har den nog drabbats hårdast av sig själv.

Neapel-regionen ligger långt långt borta från Sverige. Om det inte vore för er sanna kärlek till detta land och just Villa San Michele skulle jag inte pina er vidare med mera fakta om ovan nämnda ämne.

Det globala mediala fokuset kring problematiken fällde den kommande turistnäringen i hela landet och naturligtvis speciellt i och omkring Neapel.

En bekant som jobbar inom hotellbranschen nämnde just igår att det är ett flertal hotellägare i Neapel, främst av 2-3-stjärniga hotell, som tvingats sälja sina verksamheter eller än värre, lämna över dessa till sina fordringsägare, legala som illegala.

Ön Capri har t.o.m. juli 2008 besökts av 114.000 personer färre och 751 fartyg och snabbbåtar har dragits in. Blå Grottan som ju är ett "måste" har under samma period förlorat 38.000 besökare. Medan hotellen på Capri drabbats mindre ligger de längs Sorrento- och Amalfikusten, för att inte åter nämna Neapel, i vissa fall på konkursens rand.

Vi kämpar på och trots våra månatliga sjunkande resultat kan vi trots allt vara stolta över att vi för året, den 31 augusti, tagit emot 3.109 betalande besökare fler än förra året. Men "folk", i ordets egentliga betydelse (ifrån hela världen!), är dock påtagligt fattigare vilket har inneburit att butiken förlorat intäkter för ca. 9% i jämförelse med år 2007. Det är intressant hur tydligt t.o.m. "lilla vi", en liten svensk kulturinstitution på Capri i Italien, kan avläsa världskonjunkturens allmänna tillstånd och gungningar.

Gäst- och stipendieverksamheten rullar på som alltid i sin rofyllda takt, medan den utåtriktade kulturverksamheten tack vare Kulturrådets fortsatta stöd även detta år varit rikt av upplevelser inom musiken, dansen, konsten, litteraturen, teatern m.m. för att inte tala om villans fysiska hälsotillstånd som nog sällan varit bättre, trots ålderns ökande krämpor.

Vad gäller soporna åtog sig "il Presidente" själv, Silvio Berlusconi, att lösa problemet och faktum är, vilket på ett sätt är oroväckande, att soporna nu är borta från stadens gator och torg. "Bilden" av Neapel – han är ju expert på media – har delvis återupprättats. Trots att det kommer att ta minst två år för regionen att återvinna besökarnas förtroende är vi honom djupt tacksamma, och inte endast av humanitära skäl.

Men… vart tog soporna vägen?

Peter Cottino
Anacapri, 10 september 2008

Välkomna till vännernas sammankomster hösten 2008

ONSDAGEN DEN 29 OKTOBER KLOCKAN 17.30

Medelhavsmuseet, Fredsgatan 2

Anders Lindström, musiker, Capri- och Munthekännare, berättar med bildvisning om "Axel Munthe – en europé i tiden".

Därefter serveras en god sallad tillsammans med ett glas vin.
Kostnad: 160 kronor som betalas vid ankomsten till museet.

Bindande anmälan senast 5 dagar i förväg till Gudrun Dahlberg, mobil 070-257 90 05 eller e-post: gudrun.dahlberg@finance.ministry.se

TISDAGEN DEN 25 NOVEMBER KLOCKAN 17.30

Medelhavsmuseet, Fredsgatan 2

Hans Wohlin, arkitekt, f. d. stadsbyggnadsdirektör i Stockholm och ledamot av Murmästareämbetet, talar om "Två öar i en bukt – om vulkaner, grundvatten och murargesäller".

Därefter serveras en god sallad tillsammans med ett glas vin.
Kostnad: 160 kronor som betalas vid ankomsten till museet.

Bindande anmälan senast 5 dagar i förväg till Yvonne Ribbentoft, telefon 08 – 83 28 11 eller e-post: ribbentoft@comhem.se

---

Återigen vill jag påpeka att det är viktigt att anmäla sig till mötet senast 5 dagar i förväg och att anmälan är bindande. Måltiden iordningställs till precis det antal som anmält sig och därför måste vi debitera matkostnaden (dock inte vinet) även för den som eventuellt uteblivit.

Väl mött
Yvonne Ribbentoft
Klubbmästare

B Föreningspost

SÄLLSKAPETS STYRELSE

Bengt Jangfeldt	ordförande	08 – 782 99 67 jangfeldt@bredband.net
Fredrik Hulting	skattmästare	08 – 30 72 91 fredrik.hulting@gmail.com
Gudrun Dahlberg	sekreterare	08 – 650 41 51 gudrun.dahlberg@finance.ministry.se
Yvonne Ribbentoft	redaktör, klubbmästare	08 – 83 28 11 ribbentoft@comhem.se
Per Thunarf		08 – 21 97 58 per.thunarf@bredband.net
Bo Andersson		08 – 664 42 03 boart@comhem.se
Tove Faye-Wevle		08/714 85 25 tove.faye-wevle@comhem.se
Hans Engman	suppleant	08 – 765 12 34
Wivi-Anne Nilsson	suppleant	08 – 500 22 986 info.medelhav@mbox325.swipnet.se

Sällskapets adress: c/o Gudrun Dahlberg
Västmannagatan 103 A, 2 tr
113 43 Stockholm

Årsavgiften 200:– per person och 350:– för par (för 2009) insättes på plusgiro 25 96 90 – 6.
Glöm inte att ange avsändare.

Har du något trevligt minne från San Michele eller något annat att berätta som kan intressera våra medlemmar – skriv till Yvonnes e-post: ribbentoft@comhem.se

---

Ansvarig utgivare: Bengt Jangfeldt
Redaktör: Yvonne Ribbentoft
Redigering: Per Mattsson